

УДК 316.36

Балухтіна О.М.¹, Ромашко Г.А.²

¹канд. іст. наук, старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»,

²студ. СН-518 НУ «Запорізька політехніка»

ПРОБЛЕМА НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ В УКРАЇНІ

Проблема сімейного насильства одна з найважливіших в Україні, яку потрібно виводити із прихованого (латентного) стану. Цей феномен в різні часи історії вивчали такі науковці як: Дж. Локк, Ж. Ж. Руссо, М. Мід, З. Фрейд, Ч. Ломброзо та інші. За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я, насильство – це навмисне застосування фізичної сили або певних можливостей впливу чи погроза їхнього застосування до особи або до групи осіб, що викликало чи могло викликати фізичні травми від легких до смертельних, психологічні травми, затримки у розвитку або депривацію.

Тривалий час проблема була поза контролем держави і вважалася таємницею приватного життя. Саме тому вона стала латентною, а за статистикою, представленою ООН на 2009 р., майже 75% постраждалих ніколи не зверталися по допомогу. Вперше тема сімейного насильства в світі була висвітлена завдяки активним діям руху на захист прав жінок.

Верховна Рада України 15 листопада 2001 р. прийняла Закон «Про попередження насильства в сім'ї». 11 січня 2019 р. КК України доповнили статтею про кримінальну відповідальність за домашнє насильство. Її введення має велике значення для нашої країни та означає усвідомлення необхідності радикально вирішувати проблему.

За статистикою, найбільше від насильства в сім'ї потерпають діти віком до 10 років, а також жінки. Вчені виділяють основні причини насильницьких дій: 1) стан алкогольного сп'яніння члена сім'ї; 2) соціально-економічна нестабільність (низький рівень життя, безробіття); 3) батьки, які зазнавали насильства в дитячому віці і не знають інших методів виховання; 4) суворе виховання (батьки впевнені, що жорстке виховання буде корисне для дитини у майбутньому); 5) раннє батьківство; 6) задоволення власних егоїстичних потреб у домінуванні та агресії. Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) виділяє основні фактори насильницьких дій: соціально-медичні (відсутність репродуктивної культури у населення, відповідального батьківства, системи сімейних лікарів, алкоголізм, наркоманія, агресія); фізіологічні та медичні (порушення гормонального фону, обміну речовин, швидкості реакцій, прийом збуджувальних ліків, хвороби нервової системи).

За проведенням опитуванням, здійсненим в рамках реалізації «Програми рівних можливостей та прав жінок в Україні» в 2009 р., стало відомо, що 46% опитаних зазнавали хоча б раз насильство в сім'ї. До 18 років загалом 30% респондентів (чоловіки – 34%, жінки – 27%) і 29% після 18 років (чоловіки – 23%, жінки – 33%) [1].

Зазначене опитування виявило, що найбільш поширеним в Україні є психологічне насильство, його впродовж свого життя зазнавали 79% респондентів; майже половина населення (48%) страждало від фізичного насильства; проблемою для 38% громадян стало економічне насильство. Лише 3% опитаних зізналися в тому, що вони стали жертвами сексуального насильства в сім'ї. Зазначені відсотки можуть бути заниженими, адже це найбільш латентний вид злочину, жертви якого майже ніколи не звертаються по допомогу [2].

Щорічно в Україні з 25 листопада по 10 грудня проводиться акція «16 днів проти насильства», яка з 1991 р. підтримується ООН. Її основне завдання – привернення уваги людей до проблеми сімейного насильства, торгівлі людьми та жорстокого поводження з дітьми, а також проти гендерної нерівності і забезпечення рівних прав жінок та чоловіків. Тема кампанії 2019 р. – «Розфарбуй світ в помаранчевий колір: Покоління рівності виступає проти зґвалтувань».

Експерти виділяють декілька шляхів вирішення проблеми: через розповсюдження інформації про неприпустимість насильства, можливі шляхи виходу з ситуації, про установи, куди можна звертатися не тільки жертвам, а й людям, які стали свідками злочину. Зокрема, профілактику в суспільстві слід акцентувати на сексуальному та психологічному насильстві. Про перше, зазвичай, говорять неохоче, не сприймаючи його як проблему, а друге найчастіше сприймають як соціальну норму. Держава й соціальні

служби повинні більше уваги приділяти цьому, висвітлюючи її як негативний феномен.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Проблема насильства в українських сім'ях. Соціологічне опитування / за ред. С.О. Павлиш. – К.: Запоріжжя: Друкарський світ, 2010. – 52 с.
2. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання / Укладачі: Запорожцев А.В., Лабунь А.В., Заборода Д.Г., Басиста І.В., Дроздова І.В, Мусієнко О.М. – Київ, 2012. – 246 с.